



Teismo praktikos rinkinys

GENERALINĖS ADVOKATĖS
ELEANOR SHARPSTON IŠVADA,
pateikta 2014 m. vasario 6 d.¹

Byla C-398/12

Procura della Repubblica
prieš
M

(Tribunale di Fermo (Italija) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Konvencijos, įgyvendinančios Šengeno susitarimą (toliau – KĮŠS), 54 straipsnis — Principas *ne bis in idem* — Nutartis nutraukti bylą, kuria užkertamas kelias tęsti bylą tam pačiam asmeniui dėl tos pačios veikos — Nutartis nutraukti bylą, priimta esant naujų faktinių aplinkybių ir (arba) įrodymų atsiradimo galimybei — Kitoje valstybėje narėje vykdomas baudžiamasis persekiojimas už tas pačias veikas, pripažintinas nusikaltimu“

1. Remdamosi išsamiau baudžiamuoju tyrimu vienos valstybės narės (Belgijos) teisminės institucijos atmetė prašymą perduoti asmens, kurio atžvilgiu buvo atliekamas tyrimas, bylą nagrinėti teisiama jame posėdyje ir, užuot ją perdavusios nagrinėti teisiama jame posėdyje, priėmė nutartį dėl „non-lieu“ (toliau – nutartis nutraukti bylą)². Šia nutartimi iš esmės nutrauktas (galimas) baudžiamasis persekiojimas, bet pagal nacionalinę teisę ji gali būti panaikinta, jei paaiškėja naujų faktinių aplinkybių ir (arba) įrodymų. *Tribunale di Fermo* (Fermo teismas) (Italija) teikia prašymą priimti prejudicinį sprendimą, siekdamas išsiaiškinti, ar pagal Konvencijos, įgyvendinančios Šengeno susitarimą (toliau – KĮŠS)³, 54 straipsnį remiantis principu *ne bis in idem* draudžiama tokį asmenį persekioti už nusikaltimu pripažintinas tas pačias veikas kitos valstybės narės baudžiamuosiuose teismuose.

Teisinis pagrindas

ES teisė

2. ESS 3 straipsnio 2 dalyje numatyta:

„Sąjunga savo piliečiams siūlo vidaus sienų neturinčią laisvės, saugumo ir teisingumo erdvę, kurioje laisvas asmenų judėjimas užtikrinamas kartu taikant atitinkamas išorės sienų kontrolės, prieglobsčio suteikimo, imigracijos ir nusikalstamumo prevencijos bei kovos su juo priemones.“

1 — Originalo kalba: anglų.

2 — Ši išnaša nėra reikšminga versijai lietuvių kalba (vert. pastaba).

3 — Konvencija dėl 1985 m. birželio 14 d. Šengeno susitarimo, sudaryto tarp Benilukso ekonominės sąjungos valstybių, Vokietijos Federacinės Respublikos ir Prancūzijos Respublikos vyriausybių dėl laipsniško jų bendrų sienų kontrolės panaikinimo, įgyvendinimo (OL L 239, 2000, p. 19; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 2 t., p. 9).

3. SESV 67 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Sąjunga sukuria laisvės, saugumo ir teisingumo erdvę, kurioje gerbiamos pagrindinės teisės bei skirtingos valstybių narių teisinės sistemos ir tradicijos.“

4. Pagal SESV Protokolo Nr. 19⁴ antrą konstatuojamąją dalį Susitariančios šalys siekia išlaikyti Šengeno *acquis* ir „plėtoti šią *acquis*, siekiant prisidėti įgyvendinant tikslą, kuriuo Sąjungos piliečiams siūloma vidaus sienų neturinti laisvės, saugumo ir teisingumo erdvė“.

5. Pagal šio protokolo 2 straipsnį Šengeno *acquis*, kuri apima KĮŠS⁵, taikoma šio protokolo 1 straipsnyje nurodytoms valstybėms narėms. Tarp tokių valstybių narių yra Belgijos Karalystė ir Italijos Respublika.

6. KĮŠS III antraštinės dalies „Policija ir saugumas“ 3 skyriaus pavadinimas – „*Ne bis in idem* principo taikymas“ ir jį sudaro 54–58 straipsniai.

7. 54 straipsnyje numatyta:

„Asmuo, kurio teismo procesas vienoje Susitariančiojoje Šalyje yra galutinai baigtas, už tas pačias veikas negali būti persekiojamas kitoje Susitariančiojoje Šalyje, jei jau paskirta bausmė, ji jau įvykdyta, faktiškai vykdoma arba pagal nuosprendį priėmusios Susitariančiosios Šalies įstatymus nebegali būti vykdoma.“

8. 57 straipsnyje įtvirtintos nuostatos, skirtos užtikrinti, kad įgyvendindamos *ne bis in idem* principą Susitariančiosios Šalies kompetentingos institucijos bendradarbiautų siekdamos keistis informacija.

9. Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – chartija) 50 straipsnyje nurodyta:

„Niekas negali būti antrą kartą teisiamas ar baudžiamas už nusikalstamą veiką, dėl kurios Sąjungoje jis jau buvo galutinai išteisintas ar pripažintas kaltu pagal įstatymą.“

10. Su Pagrindinių teisių chartija susijusiuose išaiškinimuose⁶ dėl 50 straipsnio nurodyta, kad „taisyklė „*non bis in idem*“ taikoma ne tik vienos valstybės jurisdikcijai, bet ir keleto valstybių narių jurisdikcijoms. Tai atitinka *acquis* Sąjungos teisėje; žr. Šengeno konvencijos 54–58 straipsnius <...> [Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – EŽTK)] Protokolo Nr. 7 4 straipsnyje nurodytų situacijų atveju, būtent taikant šį principą toje pačioje valstybėje narėje, garantuotos teisės esmė ir taikymo sritis yra ta pati kaip atitinkamos EŽTK nurodytos teisės“.

Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija

11. EŽTK protokolo Nr. 7 4 straipsnyje numatyta:

„1. Niekas negali būti antrą kartą persekiojamas ar baudžiamas tos pačios valstybės institucijų už nusikaltimą, dėl kurio jis jau buvo išteisintas arba nuteistas galutiniu nuosprendžiu pagal tos valstybės įstatymus ir baudžiamąjį procesą.“

2. Ankstesnės dalies nuostatos nedraudžia atnaujinti bylos proceso pagal tos valstybės įstatymus ir baudžiamąjį procesą tuo atveju, kai iškyla nauji ar naujai paaiškėję faktai, ar nustatomos esminės ankstesnio proceso klaidos, galėjusios turėti reikšmės bylos baigčiai.“

4 — Protokolas (Nr. 19) dėl į Europos Sąjungos sistemą integruotos Šengeno *acquis* (OL C 326, 2012, p. 290).

5 — Amsterdamo sutarties protokolo dėl Šengeno *acquis* integravimo į Europos Sąjungos teisės sistemą (OL C 340, 1997, p. 93) priede išvardyta, kas sudaro Šengeno *acquis*. 2 punkte nurodyta, kad KĮŠS yra jo dalis.

6 — OL C 303, 2007, p. 17.

12. Protokolo Nr. 7 aiškinamojoje ataskaitoje⁷ dėl 4 straipsnio numatyta:

„29. Šioje nuostatoje numatytas principas taikomas tik po to, kai asmuo išteisinamas arba nuteisiamas galutiniu sprendimu pagal atitinkamos valstybės įstatymus ir baudžiamąjį procesą. Tai reiškia, kad turi būti priimtas galutinis sprendimas, kaip jis apibrėžtas šios aiškinamosios ataskaitos 22 punkte⁸].

30. Tačiau bylos nagrinėjimas gali būti atnaujintas pagal tos valstybės įstatymus, jeigu iškyla naujų arba naujai paaiškėjusių faktų, arba nustatoma esminių proceso klaidų, galėjusių turėti reikšmės bylos baigčiai asmens naudai arba nenaudai.

31. Sąvoka „nauji ar naujai paaiškėję faktai“ apima naujas įrodinėjimo priemones, susijusias su anksčiau susiklosčiusiomis faktinėmis aplinkybėmis. Be to, pagal šį straipsnį nedraudžiama atnaujinti bylos nagrinėjimo ir kitaip pakeisti nuosprendžio nuteistojo naudai.“

13. Pagal Europos konvencijos dėl tarptautinio baudžiamųjų nuosprendžių pripažinimo aiškinamojoje ataskaitoje⁹ pateiktą apibrėžtį sprendimas yra galutinis, „jeigu jis yra įgijęs *res judicata* galią, kaip ji tradiciškai suprantama. Taip yra tada, kai sprendimas neatšaukiamas, t. y. kai nebėra galimybės pasinaudoti jokiais kitomis įprastomis teisių gynimo priemonėmis arba kai šalys jau yra išnaudojusios tokias priemones, arba praleidusios jomis pasinaudoti nustatytą terminą“.

Nacionalinė teisė

Belgijos teisė

14. Belgijos *Code d'instruction criminelle* (Baudžiamojo proceso kodeksas, toliau – CIC) 128 straipsnyje numatyta, kad, kai prašoma perduoti kaltinamojo bylą nagrinėti teisiama jame posėdyje, „jeigu ikiteisminio tyrimo kolegija mano, kad remiantis nustatytais faktinėmis aplinkybėmis nebuvo padarytas nusikaltimas, baudžiamasis nusizengimas arba baudžiamasis pažeidimas arba kad nėra faktinių aplinkybių ir (arba) įrodymų, liudijančių kaltinamojo nenaudai, ji turi priimti nutartį nutraukti baudžiamąją bylą“.

Tokia nutartis vadinama nutartimi dėl „non-lieu“.

15. CIC 246 straipsnyje nurodyta:

„Jeigu apeliacinio teismo tyrimo kolegija nusprendžia, kad nėra pagrindo perduoti bylą nagrinėti teisiama jame posėdyje, kaltinamasis negali būti vėliau teisiamas dėl tos pačios veikos, nebent atsirastų naujų aplinkybių ir (arba) įrodymų.“

16. CIC 247 straipsnyje nustatyta:

„Liudytojų parodymai, dokumentai ir protokolai, kurių nebuvo galima pateikti tirti apeliacinio teismo tyrimo kolegijai ir kurie gali būti naudojami siekiant arba papildyti apeliacinio teismo tyrimo skyriaus kolegijos manymu, pernelyg menkus įrodymus, arba nurodyti faktines aplinkybes naujais būdais, naudingais norint nustatyti tiesą, laikomi naujais įrodymais.“

7 — Europos sutarčių serija Nr. 117.

8 — 22 punkte daroma nuoroda į apibrėžtį, pateiktą Europos konvencijos dėl tarptautinio baudžiamųjų nuosprendžių pripažinimo aiškinamojoje ataskaitoje (žr. šios išvados 13 punktą).

9 — Europos sutarčių serija Nr. 070.

17. Belgijos *Cour de cassation* (Kasacinis teismas) konstatavo¹⁰, kad CIC 246 ir 247 straipsniai taikomi ne tik tyrimo skyriaus nutartims neperduoti bylos nagrinėti teisiame posėdyje, bet ir visais atvejais, kai tyrimą atliekantys teismai, įskaitant CIC 128 straipsnyje minėtą ikiteisminio tyrimo kolegiją, nutartimi nutraukia tyrimą.

18. Jeigu atsiranda naujų aplinkybių ir (arba) įrodymų, pagal CIC 248 straipsnį atitinkamas vyresnysis policijos pareigūnas arba ikiteisminio tyrimo teisėjas turi nedelsdamas nusiųsti atitinkamų dokumentų ir informacijos apie faktus ir (arba) įrodomosios medžiagos kopijas vyriausiajam prokurorui apeliaciniame teisme, jis gali prašyti apeliacinio teismo tyrimo kolegijos pirmininko paskirti teisėją vadovauti naujam tyrimui, atliekamam prokuratūros prašymu¹¹.

Italijos teisė

19. Baudžiamojo kodekso 604 straipsnyje numatyta, kad Italijos piliečio, padariusio seksualinės prievartos nusikaltimą, baudžiamasis persekiojimas Italijoje gali būti pradėtas, net jeigu jis šį nusikaltimą padarė užsienyje.

Faktinės aplinkybės, procesas ir prejudiciniai klausimai

20. Belgijoje gyvenančio Italijos piliečio M. atžvilgiu, gavus kelis jo marčios Q skundus, kuriuos ji pateikė 2004 m. pradžioje, Belgijoje buvo pradėtas ikiteisminis tyrimas dėl seksualinės prievartos veiksmų arba dėl neteisėtų seksualinio pobūdžio veiksmų. Buvo teigiama, kad nuo 2001 m. gegužės mėn. iki 2004 m. vasario mėn. M. Belgijoje atliko tokius veiksmus mažametės anūkės N (gimusios 1999 m. balandžio 29 d.) atžvilgiu.

21. Belgijos policija atliko išsamų tyrimą, per kurį surinko daug dokumentų, apklausė įvairius asmenis, įskaitant N, ir gavo įvairių ekspertizės aktų. Šie aktai buvo susiję su tuo, ar yra fizinių ir (arba) psichologinių požymių, kad N patyrė nurodytą prievartą, ar skundą pateikusi Q gali būti laikoma patikimu asmeniu ir ar M asmenybė seksualiniu požiūriu yra perversiška.

22. Po šio tyrimo 2008 m. gruodžio 15 d. *Tribunal de première instance de Mons* (Monso pirmosios instancijos teismas) ikiteisminio tyrimo kolegija priėmė nutartį nutraukti baudžiamąjį procesą ir neperduoti bylos nagrinėti teisiame posėdyje. Ji priėmė tokią nutartį motyvuodama tuo, kad nėra pakankamai faktinių aplinkybių ir (arba) įrodymų, patvirtinančių M. pateiktus kaltinimus.

23. 2009 m. balandžio 21 d. *Cour d'appel de Mons* (Monso apeliacinis teismas) tyrimo kolegija patvirtino nutartį nutraukti bylą, o 2009 m. gruodžio 2 d. sprendimu *Cour de cassation* patvirtino jo sprendimą. *Cour de cassation* sprendimu galutinai baigtas procesas Belgijoje ir jis galėjo būti atnaujintas tik atsiradus naujų faktinių aplinkybių ir (arba) įrodymų (kaip numatyta CIC 246 ir 247 straipsniuose).

24. Remiantis Italijos policijai 2006 m. lapkričio 23 d. Q pateiktu skundu Italijoje *Tribunale di Fermo* M iškelta baudžiamoji byla dėl tu pačių veikų, dėl kurių atliktas ikiteisminis tyrimas Belgijoje. Buvo atliktas ilgai trukęs tyrimas, kurio objektas iš esmės sutapo su tyrimo, kuris tuo pat metu vyko Belgijoje, objektu. 2008 m. gruodžio 19 d. (t. y. praėjus keturioms dienoms po to, kai *Tribunal de première instance de Mons* ikiteisminio tyrimo kolegija priėmė nutartį nutraukti bylą) *Tribunale di Fermo* parengiamojo posėdžio teisėjas nutarė, kad M byla turi būti perduota nagrinėti to teismo kolegijai.

10 — Cass., 1982 m. rugsėjo 7 d., Pas. 1983, I, 27–30.

11 — Ši išnaša nėra reikšminga versijai lietuvių kalba (vert. pastaba).

25. Per 2009 m. gruodžio 9 d. *Tribunale di Fermo* posėdį M nurodė turįs teisę remtis principu *ne bis in idem*, atsižvelgdamas į priimtą prieš savaitę (2009 m. gruodžio 2 d.) Belgijos *Cour de cassation* sprendimą, kuriuo baigtas tuo pat metu vykęs procesas Belgijoje.

26. Atsižvelgdamas į šias aplinkybes, *Tribunale di Fermo* (Italija) sustabdė bylos nagrinėjimą ir pateikė tokį prejudicinį klausimą:

„Ar Europos Sąjungos valstybės narės, prisijungusios prie KĮŠS, [teismo] galutine nutartimi nutraukti baudžiamąjį procesą, priimta atlikus išsamų tyrimą per procesą, kuris gali būti atnaujintas, jeigu atsirastų naujų įrodymų, užkertamas kelias pradėti arba tęsti procesą dėl tų pačių veikų ir to paties asmens atžvilgiu kitoje Susitariančioje valstybėje?“

27. Rašytines pastabas pateikė Q, Austrijos, Belgijos, Vokietijos, Italijos, Nyderlandų, Lenkijos ir Šveicarijos vyriausybės, taip pat Komisija. 2013 m. rugsėjo 13 d. posėdyje buvo išklausti Q, Vokietijos, Nyderlandų ir Lenkijos vyriausybių ir Komisijos atstovai.

Vertinimas

28. Atsakymas į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikio teismo klausimą susijęs su KĮŠS 54 straipsnyje vartojamų žodžių „galutinai baigtas“ aiškinimu. Ar nutartimi nutraukti baudžiamąją bylą, kuri priimta per procesą Belgijoje, galutinai baigiamas procesas ir todėl taikomas 54 straipsnyje numatytas principas *ne bis in idem*?

29. Nusistovėjusioje Teisingumo Teismo praktikoje dėl KĮŠS 54 straipsnio ir principo *ne bis in idem*¹², susijusioje su prieš bylos nagrinėjimą teisme ir po jo priimtais sprendimais, kuriais užbaigiami baudžiamieji procesai, nepateiktas aiškus atsakymas į šį klausimą.

30. Pagal šią teismo praktiką, jeigu toks sprendimas priimtas išnagrinėjus bylą teisme, principas *ne bis in idem* taikomas ir kai kaltinamasis išteisinamas, ir kai jis nuteisiamas. Taip yra ir tais atvejais, kai apkaltinamasis nuosprendis priimamas išnagrinėjus bylą kaltinamajam nedalyvaujant (nepaisant nacionalinėje teisėje numatytos pareigos atnaujinti bylos nagrinėjimą, jeigu toks asmuo vėliau sulaikomas)¹³, ir kai kaltinamasis išteisinamas nesant pakankamai įrodymų išnagrinėjus bylą iš esmės¹⁴. Pastarojoje byloje Teisingumo Teismas aiškiai atsisakė išspręsti bendro pobūdžio klausimą, ar KĮŠS 54 straipsnis gali būti taikomas, jei kaltinamasis išteisinamas bylos *neišnagrinėjus* iš esmės. Jis tik patvirtino, kad išteisinimas nesant pakankamai įrodymų yra paremtas šiuo vertinimu¹⁵ ir todėl taikytinas KĮŠS 54 straipsnyje įtvirtintas principas *ne bis in idem*.

31. Dėl atvejo, kai sprendimas priimtas neišnagrinėjus bylos iki galo, Teisingumo Teismas taip pat laikosi liberalaus požiūrio. Principas *ne bis in idem* taikomas, jeigu prokuratūra, nedalyvaujant teismui, nutraukia baudžiamąją bylą kaltinamųjų, sutikusių sumokėti baudas, paskirtas už jų atliktas veikas, atžvilgiu¹⁶. Tame sprendime Teisingumo Teismas nurodė, kad KĮŠS 54 straipsnio tikslas – „užkirsti

12 — 2003 m. vasario 11 d. Sprendimas *Gözütok ir Brügge* (sujungtos bylos C-187/01 ir C-385/01, Rink. p. I-1345); 2005 m. kovo 10 d. Sprendimas *Miraglia* (C-469/03, Rink. p. I-2009); 2006 m. rugsėjo 28 d. Sprendimas *Gasparini ir kt.* (C-467/04, Rink. p. I-9199); 2006 m. rugsėjo 28 d. Sprendimas *Van Straaten* (C-150/05, Rink. p. I-9327); 2008 m. gruodžio 11 d. Sprendimas *Bourquain* (C-297/07, Rink. p. I-9425) ir 2008 m. gruodžio 22 d. Sprendimas *Turanský* (C-491/07, Rink. p. I-11039).

13 — 12 išnašoje minėto Sprendimo *Bourquain* 39 ir 40 punktai.

14 — 12 išnašoje minėto Sprendimo *Van Straaten* 58 punktas. Generalinis advokatas D. Ruiz-Jarabo Colomer nurodė, kad nė vienas pastabas pateikęs subjektas neginčijo, jog tokiu atveju principas *ne bis in idem* būtų taikomas nacionalinės teisės sistemos viduje (žr. jo išvados 73 punktą).

15 — Sprendimo 60 punktas.

16 — 12 išnašoje minėto Sprendimo *Gözütok ir Brügge* 48 punktas.

kelių asmenų, įgyvendinančių savo teisę į laisvą judėjimą, persekiojimui už tas pačias veikas kelių valstybių narių teritorijoje“, ir toliau konstatavo, kad norint visiškai pasiekti šį tikslą 54 straipsnis turi būti taikomas „sprendimams, galutinai nutraukiantiems baudžiamąjį persekiojimą valstybėje narėje, net jei juos priėmė ne teismas ir jie nėra teismo sprendimo formos“¹⁷.

32. Principas *ne bis in idem* taikomas ir tais atvejais, kai baudžiamoji byla „pirmojoje“ valstybėje narėje nutraukiama suėjus senaties terminui¹⁸, nepaisant to, kad Susitariančiųjų valstybių įstatymai dėl senaties terminų nesuderinti, todėl „baudžiamajoje byloje antrojoje“ valstybėje narėje persekiojimo senaties terminas gali būti nesuėjęs. (Manau, kad, atsižvelgiant į tą sprendimą, Komisijos teiginys šioje byloje, jog KĮŠS 54 straipsnis taikomas tik tais atvejais, kai išnagrinėjus bylą priimtas išteisinamasis nuosprendis nesant pakankamai įrodymų, negali būti laikomas pagrįstu¹⁹.) Sprendime *Gasparini ir kt.* Teisingumo Teismas pažymėjo, jog principas *ne bis in idem* neišvengiamai reiškia, kad Susitariančiosios valstybės pasitiki viena kitos baudžiamosios teisės sistemomis, todėl kiekviena šių valstybių priima kitoje valstybėje narėje galiojančią baudžiamąją teisę tokią, kokia ji yra taikoma, net jei jos pačios teisės taikymas lemtų kitokį sprendimą²⁰.

33. Atvirksčiai, byloje, kurioje buvo priimtas Sprendimas *Miraglia*²¹, baudžiamasis procesas Nyderlanduose buvo sustabdytas remiantis tuo, kad Italijoje buvo vykdomas to paties kaltinamojo baudžiamasis persekiojimas už tas pačias veikas. Pagal sprendimą sustabdyti baudžiamąjį procesą uždrausta Nyderlanduose vykdyti baudžiamąjį persekiojimą už tą pačią nusikalstamą veiką ir bet kaip bendradarbiauti su užsienio valstybių institucijomis, nebent atsirastų naujų įrodymų²². Teisingumo Teismas konstatavo, kad toks teisminių institucijų sprendimas, priimtas nenagrinėjus bylos iš esmės, negali būti laikomas sprendimu, kuriuo galutinai baigtas asmens teismo procesas, kaip tai suprantama pagal KĮŠS 54 straipsnį, ir todėl pagal jį negali būti užkirstas kelias tęsti baudžiamąją bylą Italijoje²³. Jeigu būtų laikoma, jog Nyderlandų institucijų priimto sprendimo (kuris priimtas būtent *todėl*, kad vyko procesas Italijoje) pakanka, kad būtų taikomas principas *ne bis in idem*, „taptų dar sunkiau ar apskritai būtų sudarytos kliūtys bet kokiai konkrečiai galimybei atitinkamose valstybėse narėse nubausti kaltinamąjį asmenį už nusikalstamą veiką, kuria jis kaltinamas“²⁴. Taigi Teisingumo Teismas pabrėžė, kad svarbu užtikrinti laisvą asmenų judėjimą kartu taikant atitinkamas nusikalstamumo prevencijos ir kovos su juo priemones²⁵ (ESS 3 straipsnio 2 dalyje numatyta, kad tai yra IV antraštinės dalies nuostatų, pagal kurias sukurta laisvės, saugumo ir teisingumo erdvė, tikslas).

34. Byloje *Turanský*²⁶ buvo priimtas sprendimas sustabdyti asmens baudžiamąjį persekiojimą prieš pareiškiant kaltinimus. Pagal nacionalinę teisę toks sprendimas neužkerta kelio naujam baudžiamajam persekiojimui dėl tų pačių veikų. Teisingumo Teismas konstatavo, kad sprendimu sustabdyti baudžiamąjį persekiojimą baudžiamoji byla nebuvo „galutinai baigta“, kad būtų taikomas principas *ne bis in idem*²⁷. Tame sprendime Teisingumo Teismas suformulavo „*Turanský* kriterijų“, pagal kurį nustatoma, ar teismo procesas „galutinai baigtas“. Sprendimu „turi būti užbaigiamas baudžiamasis

17 — Ten pat, 38 punktas.

18 — 12 išnašoje minėto Sprendimo *Gasparini ir kt.* 33 punktas.

19 — Kai Teisingumo Teismas nusprendė, kad principas *ne bis in idem* taikomas, jis aiškiai parodė, jog nesvarbu, kad senaties termino taikymas reiškia, jog ankstesniame procese kaltinamiesiems niekada *nebuvo* kilęs pavojus būti dukart nubaustiems.

20 — 12 išnašoje minėto Sprendimo *Gasparini ir kt.* 29 ir 30 punktai.

21 — Minėta 12 išnašoje.

22 — Žr. sprendimo 22 punktą.

23 — Sprendimo 35 straipsnis. Šiuo klausimu taip pat žr. konkurencijos teisės srityje priimto 2002 m. spalio 15 d. Sprendimo *Limburgse Vinyl Maatschappij ir kt. prieš Komisiją* (sujungtos bylos C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P-C-252/99 P ir C-254/99 P, Rink. p. I-8375) 62 punktą, kuriame Teisingumo Teismas konstatavo, kad sprendimas dėl panaikinimo, priimtas iš esmės nesiremiant nurodytomis faktinėmis aplinkybėmis, negali būti laikomas išteisinimu, dėl kurio taikomas principas *ne bis in idem*.

24 — 12 išnašoje minėto Sprendimo *Miraglia* 33 punktas.

25 — Ten pat, 34 punktas.

26 — Minėtas 12 išnašoje.

27 — 12 išnašoje minėto Sprendimo *Turanský* 39 ir 40 punktai.

persekiojimas ir nutraukiama baudžiamoji byla²⁸ ir „visų pirma reikia patikrinti <...>, ar pagal Susitariančiosios Valstybės, kurios pareigūnai priėmė aptariamą sprendimą, nacionalinę teisę šis sprendimas laikomas galutiniu ir privalomu, bei įsitikinti, kad šioje valstybėje juo yra užtikrinama *ne bis in idem* principo apsauga“²⁹. Šis kriterijus patvirtintas ir taikomas Sprendime *Mantello* (byloje dėl Europos arešto orderio)³⁰.

35. Apskritai, kol kas atrodo, kad Teisingumo Teismo požiūris nesiskiria nuo Europos Žmogaus Teisių Teismo požiūrio į EŽTK 7 protokolo 4 straipsnio 1 dalį. Tame straipsnyje numatyta garantija „yra svarbi, jeigu ankstesnis išteisinamasis arba apkaltinamasis nuosprendis jau yra įgijęs *res judicata* galią“³¹. Šio protokolo aiškinamojoje ataskaitoje dar patikslinta: „taip yra tada, kai [nuosprendis] neatšaukiamas, t. y. kai nėra galimybės pasinaudoti kitomis įprastomis teisių gynimo priemonėmis arba kai šalys yra išnaudojusios tokias teisių gynimo priemones, arba praleidusios terminą, per kurį buvo galima jomis pasinaudoti“³².

36. Chartijos 50 straipsnyje pateikta principo *ne bis in idem* formuluotė atitinka Protokolo Nr. 7 4 straipsnyje pateiktą formuluotę. Su pagrindinių teisių chartija susijusiuose išaiškinimuose numatyta, kad 50 straipsnis taikomas „ne tik vienos valstybės jurisdikcijai, bet ir keleto valstybių narių jurisdikcijoms“, ir priduriama, jog „Protokolo Nr. 7 4 straipsnyje nurodytų situacijų atveju, būtent taikant šį principą toje pačioje valstybėje narėje, garantuotos teisės esmė ir taikymo sritis yra ta pati kaip atitinkamos EŽTK nurodytos teisės“.

Ar nutartimi nutraukti bylą galutinai baigtas M teismo procesas Belgijoje?

37. Paprastai valstybės narės, kurioje pareikštas prieštaravimas, susijęs su principu *ne bis in idem* (šioje byloje – Italijos), teismai turi išspręsti šį klausimą remdamiesi informacija ir pagalba, kurią pagal KĮŠS 57 straipsnį suteikia valstybė narė, kurioje priimtas sprendimas, dėl kurio, kaip teigiama, taikomas šis principas (šioje byloje – Belgija)³³. Turi būti taikomas Teisingumo Teismo sprendime *Turanský*³⁴ nustatytas kriterijus. Kaip ir šioje byloje, prireikus nacionalinis teismas gali kreiptis į Teisingumo Teismą su prašymu priimti prejudicinį sprendimą, kad gautų papildomos pagalbos.

38. Iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad pagal Belgijos teisę 2009 m. gruodžio 2 d. *Cour de cassation* sprendimu užkirstas kelias toliau persekioti kaltinamąjį dėl tos pačios veikos. Baudžiamoji byla buvo ne „sustabdyta“, o buvo oficialiai užkirstas kelias ją tęsti. Tiesa, įmanoma atnaujinti bylą po to, kai priimta nutartis ją nutraukti, jeigu atsiranda naujų faktinių aplinkybių ir (arba) įrodymų, tačiau tokia galimybė ribojama. Nauja informacija apie faktus ir (arba) įrodomąja medžiaga turi būti arba papildyti, apeliacinio teismo tyrimo kolegijos (arba kaip šioje byloje – ikiteisminio tyrimo kolegijos) manymu, pernelyg menki įrodymai, arba faktinės aplinkybės turi būti nurodytos naujais būdais, naudingais norint nustatyti tiesą (CIC 247 straipsnis). Byla gali būti atnaujinta tik prokuroro prašymu, kurį jis teikia savo nuožiūra (CIC 248 straipsnis)³⁵. Kaip suprantu, privatus asmuo negali priversti prokuroro prašyti atnaujinti baudžiamąją bylą arba inicijuoti privataus

28 — Ten pat 34 punktas.

29 — Ten pat 35 punktas.

30 — 2010 m. lapkričio 16 d. sprendimo (C-261/09, Rink. p. I-11477) 46 punktas. 2002 m. birželio 13 d. Tarybos pagrindų sprendime 2002/584/TVR dėl Europos arešto orderio ir perdavimo tarp valstybių narių tvarkos (OL L 190, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 6 t., p. 34) principas *ne bis in idem* įtrauktas į Europos arešto orderio privalomo nevykdymo pagrindų sąrašą. Sprendime *Mantello* Teisingumo Teismas pripažino (40 punkte), kad „atsižvelgiant į bendrą KĮŠS 54 straipsnio ir pagrindų sprendimo 3 straipsnio 2 punkto tikslą <...> reikia pripažinti, kad tai, kaip ši sąvoka aiškinama pagal KĮŠS, tinka ir aiškinant pagrindų sprendimą“. Toliau (45–47 punktuose) didžioji kolegija cituoja tą teismo praktiką ir patvirtina *Turanský* kriterijų.

31 — 2009 m. vasario 10 d. Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimo *Sergey Zolotukhin prieš Rusiją*, Nr. 14939/03, (*Recueil des arrêts et décisions*, 2009-I, p. 291) 83 punktas.

32 — Minėtas šios išvados 13 punkte.

33 — Šiuo klausimu žr. 12 išnašoje minėto Sprendimo *Mantello* 48 ir 49 punktus.

34 — Žr. šios išvados 34 punktą.

35 — Dar žr. šios išvados 44 punktą.

kaltinimo bylų procesą remdamasis faktinėmis aplinkybėmis ir (arba) įrodymais, išnagrinėtais, kai buvo priimta nutartis nutraukti bylą. Šioje byloje buvo pradėti su tokia nutartimi susiję įprasti apeliacinis ir kasacinis procesai, kurie baigti *Cour de cassation* sprendimu. Taip Monso *Tribunal de première instance* ikiteisminio tyrimo kolegijos nutartis įgijo *res judicata* galią ir pagal ją M saugomas nuo persekiojimo Belgijoje. Taigi, *Turanský* kriterijus įvykdytas.

39. Vis dėlto Belgijos vyriausybė laikosi požiūrio (kurį ji išdėstė rašytinėse pastabose, nes teismo posėdyje nedalyvavo), kad tokia nutartis nėra galutinė, nes yra galimybė atnaujinti bylą atsižvelgiant į naujas faktines aplinkybes ir (arba) įrodymus, ir kad todėl netaikomas KĮŠS 54 straipsnyje nustatytas principas *ne bis in idem*. Manau, kad toks teiginys gali būti grindžiamas dvejopais argumentais. Pirmieji susiję su tuo, kad baudžiamoji byla Italijos teisme pradėta nagrinėti tik praėjus savaitei po to, kai Belgijos *Cour de cassation* priėmė sprendimą, tik dėl nesėkmingai susiklosčiusių su laiku susijusių aplinkybių ir kad kai (kaip šioje byloje) asmeniui reiškiami sunkūs ir nemalonūs įtarimai, jo bylą, esant galimybei, „turėtų“ išnagrinėti teismas. Antrieji argumentai susiję su tuo, kad principas *ne bis in idem* niekada negali būti taikomas „antrojoje“ valstybėje narėje, jeigu yra nors menkiausia tikimybė, kad baudžiamoji byla gali būti atnaujinta arba gali būti pradėtas naujas procesas „pirmojoje“ valstybėje narėje. Kiekvieną iš šių aspektų išnagrinėsiu iš eilės.

Ar kyla laiko klausimas?

40. Vienas iš labiausiai stulbinamų su šiuo prašymu susijusių aspektų yra įvykių chronologija. Du išsamūs baudžiamieji tyrimai Belgijoje ir Italijoje buvo atliekami vienu metu. Vėliau šių dviejų valstybių narių teismai nagrinėjo šią bylą tokia eilės tvarka: a) *Tribunal de première instance de Mons*, Belgija, priėmė nutartį nutraukti bylą (2008 m. gruodžio 15 d.); b) *Tribunale di Fermo*, Italija, parengiamojo posėdžio teisėjas perdavė M bylą nagrinėti teisme (2008 m. gruodžio 19 d.); c) nutartį nutraukti bylą patvirtino *Cour d'appel de Mons*, Belgija, tyrimo skyrius (2009 m. balandžio 21 d.); d) *Cour de cassation*, Belgija, patvirtino *Cour d'appel de Mons* sprendimą (2009 m. gruodžio 2 d.) ir, galiausiai, e) bylą pradėjo nagrinėti *Tribunale di Fermo*, Italija, kolegija (2009 m. gruodžio 9 d.).

41. Norint išsiaiškinti, ar kaltinamasis M gali remtis KĮŠS 54 straipsnyje numatytu principu *ne bis in idem* ir, jeigu gali, kokiam etape ir kodėl jam turėtų būti sudaryta tokia galimybė, gali būti naudinga išnagrinėti įvairius šios įvykių sekos momentus.

42. Tą dieną, kai *Tribunale di Fermo* parengiamojo posėdžio teisėjas perdavė M bylą nagrinėti teisme (2008 m. gruodžio 19 d.) *Tribunal de première instance de Mons* ikiteisminio tyrimo kolegija buvo ką tik priėmusi nutartį nutraukti bylą (2008 m. gruodžio 15 d.). Tačiau ta nutartis nebuvo tapusi „galutinė“ pagal Belgijos teisę. Ji galėjo būti (ir iš tiesų buvo) apskūsta apeliacine tvarka. Todėl tuo metu M nebūtų galėjęs remtis principu *ne bis in idem*, kad sustabdytų teismo procesą Italijoje.

43. Jeigu M byla būtų buvusi išnagrinėta Italijos teisme ir nuosprendis būtų buvęs priimtas iki 2009 m. balandžio 21 d. (*Cour d'appel*, Monsas, sprendimo priėmimo data) arba iki 2009 m. gruodžio 2 d. (Belgijos *Cour de cassation* sprendimo priėmimo data), analizė nesikeistų. Nors bet kuriuo atveju kitoje valstybėje narėje būtų priimtas ankstesnis nuosprendis dėl to paties asmens tos pačios veikos, pagal nacionalinę teisę toks nuosprendis dar nebūtų tapęs „galutinis“.

44. Tačiau padėtis pasikeitė 2009 m. gruodžio 2 d. Nuo tos dienos M (jeigu jis būtų Belgijoje) būtų teikiama apsauga nuo persekiojimo, užtikrinama *Cour de cassation* galutiniu sprendimu, kuriuo patvirtinta nutartis nutraukti bylą. Tiesa, jeigu atsirastų naujų faktinių aplinkybių ir (arba) įrodymų, pagal CIC 248 straipsnį atitinkamas vyresnysis policijos pareigūnas arba parengiamojo posėdžio teisėjas turėtų nedelsdamas nusiųsti tokių dokumentų ir įrodymų kopijas vyriausiajam prokurorui apeliaciniame teisme. Tokie veiksmai privalomi. Atrodo, kad tuomet vyriausiajam prokurorui suteikta

diskrecija³⁶. Jis „gali“ (galbūt, jeigu mano, kad naujų faktinių aplinkybių ir (arba) įrodymų pakanka padėčiai pakeisti) prašyti apeliacinio teismo tyrimo kolegijos pirmininko paskirti teisėją vadovauti naujam tyrimui. Jeigu jis manytų, kad naujos faktinės aplinkybės ir (arba) įrodymai padėties nekeičia arba jų nepakanka, ko gero, jis to nedarytų. Tačiau, jeigu *nebūtų* rasta naujų faktinių aplinkybių ir (arba) įrodymų ir nebūtų pradėta tokia procedūra, M būtų apsaugotas nuo persekiojimo³⁷.

45. Asmuo neturėtų prarasti apsaugos, kuri jam teikiama pagal nacionalinę baudžiamąją teisę, dėl to, kad naudojasi teisėmis laisvai judėti. Todėl turi būti laikoma, kad 2009 m. gruodžio 2 d. Belgijos *Cour de cassation* sprendimu užkirstas kelias po tos dienos teisti M Italijoje.

46. Siekdama išsamumo išnagrinėsiu keturis papildomus klausimus.

47. Visų pirma, manau, kad svarbi diena, kurią priimtas teismo sprendimas, o ne (vėlesnė) diena, kurią apie tą sprendimą sužino kitos valstybės narės prokuroras arba teismas. Tokio požiūrio laikaisi atsižvelgdama į teisinio saugumo reikalavimą. Dėl sprendimo priėmimo dienos abejonių nekyla. Pranešimo apie sprendimą diena gali būti nurodoma skirtingai ir jai gali turėti įtakos išorės veiksniai.

48. Antra, asmeniui, kurio byla perduota teismui, pavojus būti nubaustam dukart kyla tol, kol priimamas sprendimas, kuriuo išsprendžiama jo byla. Gali praeiti šiek tiek laiko (galima tikėtis, kad paprastai ne tiek, kiek šioje byloje) nuo asmens bylos perdavimo nagrinėti teisme dienos iki bylos nagrinėjimo teisme dienos; be to, gali šiek tiek užtrukti ir pats teisminis bylos nagrinėjimas. Principas *ne bis in idem* turi užkirsti kelią dvigubam nubaudimui. Manau, kad galima daryti išvadą, jog principas *ne bis in idem* tebėra taikomas, kai asmens byla perduodama nagrinėti teisme arba jo bylos nagrinėjimo pradžios dieną. Iš tiesų šiuo principu galima remtis tol, kol teismas išsprendžia bylą.

49. Trečia, po to, kai asmens byla *išnagrinėta* ir *priimtas* apkaltinamasis nuosprendis „antrojoje“ valstybėje narėje, faktinė aplinkybė, kad vėliau to paties asmens atžvilgiu dėl tos pačios veikos „pirmojoje“ valstybėje narėje priimtas sprendimas tampa galutinis, nesvarbi. Taip yra todėl, kad tuo metu, kai jo byla buvo *nagrinėjama* antrojoje valstybėje narėje, (dar) nebuvo priimtas galutinis sprendimas pirmojoje valstybėje narėje. Žinoma, antrojoje valstybėje narėje priimtas nuosprendis gali būti apskūstas pagal nacionalinę teisę remiantis bet kuriuo apeliacinio skundo pagrindu, pripažįstamu pagal tokios valstybės narės baudžiamąją teisę. Tačiau remtis KĮŠS 54 straipsniu negalima.

50. Ketvirta, būtina kažkaip atsakyti į klausimą: „Kam švaistyti policijos darbo laiką ir valstybės lėšas išsamiam tyrimui antrojoje valstybėje narėje, jeigu tokiomis aplinkybėmis taikomas principas *ne bis in idem* ir asmens, kurio byla jau perduota nagrinėti teismui, persekiojimas nebegali būti tęsiamas?“

51. Akivaizdu, kad kyla klausimas dėl „varžybų dėl persekiojimo“ ir dėl galimos jurisdikcijų kolizijos baudžiamosiose bylose, jį verta rimtai išnagrinėti. Iki šiol ES mastu nėra susitarta dėl taisyklių dėl baudžiamosios jurisdikcijos paskirstymo³⁸. Taikant principą *ne bis in idem* ši problema išsprendžiama ribotai, o kartais – šališkai³⁹. Jis nėra pakankamas sutartų kriterijų, kuriais remiantis sprendžiamos tokios kolizijos, pakaitalas.

36 — Tekste prancūzų kalba nurodyta „sur la réquisition du procureur general“ (oficialiu generalinio prokuroro nurodymu), o tai reiškia, kad pastarasis gali nuspręsti, ar duoti tokį nurodymą.

37 — Žr. šios išvados 38 punktą.

38 — Dėl pastangų išspręsti šią problemą žr. 2005 m. gruodžio 23 d. Komisijos žaliąją knygą (SEC (2005) 1767) dėl jurisdikcijos kolizijų ir *ne bis in idem* principo baudžiamajame procese bei jos priedą (COM(2005) 696 galutinis) ir atsakymus į ją. Taip pat žr. M. Fletcher komentarą „The problem of multiple criminal prosecutions: building an effective EU response“, *Yearbook of European Law*, 26 t., 2007, p. 33–56. Apie principo *ne bis in idem* taikymo atvejus, kurie (bent jau tam tikru mastu) galėjo būti susiję su nepasitenkinimu faktine aplinkybe, kad kitos valstybės narės institucijos vykdė persekiojimą pirmos, kalbama (pavyzdžiui) 2006 m. kovo 9 d. Sprendime *Van Esbroeck* (C-436/04, Rink. p. I-2333) ir 2007 m. liepos 18 d. Sprendime *Kraaijenbrink* (C-367/05, Rink. p. I-6619).

39 — Šis platesnis klausimas išsamiai aptariamas M. Fletcher, R. Lööf ir B. Gilmore „EU Criminal Law and Justice“, *Elgar European Law*, 2008, p. 131–138, ypač p. 132–133.

52. Pagal ES teisę dabar numatytas tam tikras skirtingų valstybių narių tyrimo institucijų keitimasis informacija⁴⁰. Pagal Tarybos pamatinį sprendimą 2009/948/TVR⁴¹, kuris paskelbtas ir įsigaliojo 2009 m. gruodžio 15 d. (taigi, iš karto pasibaigus procesui pagrindinėje byloje Italijoje), valstybės narės kompetentinga institucija turi susisiekti su kitos valstybės narės kompetentinga institucija ir pradėti tiesiogines konsultacijas, jeigu ji turi pagrįstų priežasčių manyti, kad toje kitoje valstybėje narėje tuo pačiu metu vyksta baudžiamasis procesas. Tokios konsultacijos turi vykti siekiant išvengti tuo pačiu metu vykstančių procesų neigiamų padarinių ir atitinkamais atvejais turi būti leidžiama baudžiamuosius procesus sutelkti vienoje valstybėje narėje.

53. Tam tikra prasme tai susiję su klausimais, kylančiais šioje byloje (ir anksčiau kilusiais byloje *Miraglia*). Tačiau Tarybos pamatiniu sprendimu 2009/948/TVR nesuderinti šios teisės srities nacionaliniai įstatymai ir procedūros. Visų pirma, pagal jį valstybė narė neįpareigojama atsisakyti jurisdikcijos arba ją įgyvendinti⁴². Jeigu ir tol, kol teisės aktų leidėjas nesiims iš esmės spręsti tuo pat metu vykstančių procesų klausimo, KĮŠS 54 straipsnyje numatytas principas *ne bis in idem* neišvengiamai turės būti taikomas siekiant užpildyti šią spragą.

„Jeigu procesas (galbūt) galėtų būti atnaujintas, principas ne bis in idem netaikomas“

54. Nei KĮŠS 54 straipsnyje, nei chartijos 50 straipsnyje aiškiai nenurodyta, kaip turi būti vertinamas principas *ne bis in idem*, jeigu atsiranda naujų aplinkybių ir (arba) įrodymų. Su chartijos 50 straipsniu susijusiuose išaiškinimuose pateikta naudinga nuostata, pagal kurią, jeigu chartijoje numatyta teisė taikoma vienoje valstybėje narėje, „garantuotos teisės esmė ir taikymo sritis yra ta pati kaip atitinkamos EŽTK nurodytos teisės“.

55. Todėl, kalbant apie EŽTK, EŽTK Protokolo Nr. 7 4 straipsnio 2 dalyje numatyta, kad 4 straipsnio 1 dalies nuostatos (pagal kurias saugoma teisė nebūti antrą kartą persekiojamam ar baudžiamam už tą patį nusikaltimą) neužkerta kelio bylos atnaujinimui, „kai iškyla naujos ar naujai paaiškėjusios faktinės aplinkybės“. Protokolo Nr. 7 aiškinamojoje ataskaitoje patikslinama⁴³, kad sąvoka „nauji ar naujai paaiškėję faktai“ apima naujas įrodinėjimo priemones, susijusias su anksčiau susiklosčiusiomis faktinėmis aplinkybėmis. Taigi, Belgijos teisėje numatyta išimtinė galimybė atnaujinti baudžiamąją bylą po to, kai priimta nutartis nutraukti bylą, labai panaši į Protokolo Nr. 7 4 straipsnio 2 dalyje numatytą atvejį.

56. Manau, kad EŽTK Protokolo Nr. 7 4 straipsnio 1 dalyje numatyta apsauga pagal principą *ne bis in idem*. Be to, 4 straipsnio 2 dalyje pateikta leidžianti nukrypti nuostata, pagal kurią byla gali būti atnaujinta (pagal tos valstybės įstatymus ir baudžiamąjį procesą), nepaisant to, kad kitomis aplinkybėmis būtų taikomas principas *ne bis in idem*. Tai nereiškia (ir sakyčiau, kad tikrai negalima pagrįstai aiškinti, jog reiškia), kad, kol yra teorinė galimybė sužinoti apie „naujas įrodinėjimo priemones, susijusias su anksčiau susiklosčiusiomis faktinėmis aplinkybėmis“, principas *ne bis in idem* netaikomas. Teoriškai visada gali atsirasti naujų, anksčiau žinomas papildančių faktinių aplinkybių ir (arba) įrodymų. Todėl, jeigu būtų taikomas aiškinimas, kurį palaiko Belgija, neliktų pačios principo *ne bis in idem* esmės. Nepaisant nutarties nuraukti bylą, kurią patvirtino aukščiausiosios instancijos teismas ir kuri įgijo *res judicata* galią, kaltinamasis netektų apsaugos, kuri jam pripažįstama pagal nacionalinę teisę. Jeigu Belgijoje (o ne Italijoje) nepaaiškėjus naujų faktinių aplinkybių ir (arba) įrodymų būtų pradėtas antras procesas, akivaizdu, kad jis negalėtų vykti dėl tos nutarties.

40 — Dėl institucijų žr. 2002 m. vasario 28 d. Tarybos sprendimą 2002/187/TVR, įkuriantį Eurojustą siekiant sustiprinti kovą su sunkiais nusikaltimais (OL L 63, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 4 t., p. 197), ir Konvenciją, grindžiamą Europos Sąjungos sutarties K.3 straipsniu, dėl Europos policijos biuro įsteigimo (Europolo konvencija) (OL C 316, 1995, p. 2; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 8 t., p. 12).

41 — 2009 m. lapkričio 30 d. Sprendimas dėl jurisdikcijos įgyvendinimo kolizijų baudžiamuosiuose procesuose prevencijos ir sprendimo (OL L 328, p. 42).

42 — Žr. pamatinio sprendimo 11 konstatuojamąją dalį.

43 — Žr. 31 dalį, cituojamą šios išvados 12 punkte.

57. Ar išvada turėtų būti kitokia, jeigu antrasis procesas vyktų kitoje, „antrojoje“, valstybėje narėje?

58. Aš taip nemanau. KĮŠS 54 straipsnio tikslas yra būtent neleisti, kad asmuo, besinaudojantis teisėmis laisvai judėti, prarastų pagal principą *ne bis in idem* teikiamą apsaugą, kuri jam būtų taikoma kitomis aplinkybėmis. Akivaizdu, kad, jeigu dėl vienoje valstybėje narėje (šioje byloje – Belgijoje) priimtose nutarties taikomas principas *ne bis in idem*, dėl jo gali būti užkirstas kelias tęsti baudžiamąją bylą kitoje valstybėje narėje (šioje byloje – Italijoje), nors antrosios valstybės narės teismai gali būti padarę kitokią išvadą, remdamiesi tomis pačiomis faktinėmis aplinkybėmis ir (arba) įrodymais. Tačiau kitoks rezultatas gali būti pasiektas todėl, kad, nors ir teisės aktai nesuderinti, principas *ne bis in idem* veikia ir jis grindžiamas dideliu tarpusavio pasitikėjimu⁴⁴.

59. Tačiau, iš esmės, akivaizdu, kad principas *ne bis in idem* nėra kliūtis atnaujinti baudžiamąją bylą, jeigu atsiranda naujų faktinių aplinkybių ir (arba) įrodymų⁴⁵. Jeigu šioje byloje Italijos prokuratūra leistų kolegoms iš Belgijos susipažinti su savo turimais įrodymais, pastarieji galėtų įvertinti tokią informaciją apie faktus ir (arba) įrodomąją medžiagą ir nuspręsti, ar mėginti inicijuoti proceso atnaujinimą Belgijoje pagal CIC 246, 247 ir 248 straipsnius. Tačiau pažymėtina, kad (mano nuomone) tolesnis procesas kaltinamojo atžvilgiu, kurio naudai priimta galutinė nutartis nutraukti bylą, turi būti inicijuojamas *valstybėje narėje, kurioje ta nutartis priimta* (t. y. pirmojoje valstybėje narėje). Antrosios valstybės narės teismai negali laisvai nuspręsti panaudoti medžiagos, kuri gali būti (bet gali ir nebūti) „naujos“ faktinės aplinkybės ir (arba) įrodymai, kad galėtų nuteisti kaltinamąjį, ir taip sutrumpinti šį procesą (ir apeiti pagal pirmosios valstybės narės nacionalinę teisę kaltinamajam taikomas procesines garantijas).

Išvada

60. Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, siūlau Teisingumo Teismui į *Tribunale di Fermo* (Italija) užduotą klausimą atsakyti taip:

Konvencijos, įgyvendinančios Šengeno susitarimą, 54 straipsnis turėtų būti aiškinamas taip, kad atlikus išsamų tyrimą priimta nutartis nutraukti bylą, kuria užbaigtas baudžiamasis procesas ir dėl kurios užkirstas kelias toliau persekioti tą patį asmenį dėl tos pačios veikos, tačiau kuri pagal nacionalinę teisę gali būti panaikinta atsiradus naujų įrodymų, yra nutartis, kuria galutinai baigta byla ir dėl kurios taikomas tame straipsnyje numatytas principas *ne bis in idem*.

44 — Žr. 1999 m. spalio 15 ir 16 d. Tamperės Europos Vadovų Taryboje pirmininkavusios šalies išvadas (Nr. 200/1/99) ir 12 išnašoje ir 32 punkte minėto Sprendimo *Gasparini ir kt.* 30 punktą.

45 — Žr. šios išvados 54–56 punktus.